

Bier in Abyei

L. Polman

Hulporganisaties in oorlogsgebieden zeggen neutraal te willen blijven, want alleen dan behouden ze toegang tot alle slachtoffers in een conflict. Neutraliteit is ook hun belangrijkste reden om terughoudend te zijn in samenwerking met militairen. De meeste hulporganisaties houden afstand van de NAVO-wederopbouw-militairen in Afghanistan en Artsen zonder Grenzen in Congo overwoog om alle AzG-voertuigen knalroze te spuiten om associaties van de *locals* met VN-wit te voorkomen.

In Zuid-Sudan voerde AzG een soortgelijk beleid. De Canadese afdeling van AzG, die in Abyei een hospitaaltje dreef, deed er alles aan om VN-soldaten buiten de poorten te houden, behalve als die water kwamen brengen. De VN-macht in Sudan wordt door de Sudanese regering gewantwoord als mogelijke bedreiging van de Sudanese soevereiniteit, en door Sudanese rebellen als mogelijk verlengstuk van het regime.

Er was AzG in Zuid-Sudan veel aan gelegen om niet voor VN-vriendje te worden versleten. In zijn onlangs gepubliceerde dagboek beschrijft de jonge Canadese arts-zonder-grens James Masaryk hoe je dat doet, in een oorlog je neutraliteit behouden. *Six Months in Sudan* biedt het beeld dat we graag zien, van een jonge idealistische dokter die zijn comfortabele leven in Canada heeft opgegeven om mensenlevens te redden in een van 's werelds vele godverlaten oorden. Behalve ziektes en een handvol artsen-zonder-grenzen, hebben mensen in het helse, hete oord waar hij neerstrijkt niets.

Dat de plaats van handeling Abyei is, vertelt de schrijver zo'n beetje tussen neus en lippen door. Volgens de artseneed die hij heeft afgelegd mag het ook niet uitmaken wáár je menselijk leed verlicht, áls je het maar doet. Maar voor de oorlogvoerende partijen in Zuid-Sudan is Abyei niet zomaar een heet en stoffig plekje. Integendeel: Abyei is zo'n beetje het heetste hangijzer in hun hele oorlog.

Onder Abyei is een aanzienlijk deel van de Sudanese nationale olievoorraad te vinden en in 2006-2007, toen de Canadese arts er werkte, waren de Noordelijke regering en de Zuidelijke

rebellens het over de verdeling van de opbrengsten daarvan allesbehalve eens. Hoewel Noord had beloofd te zullen delen, beweerde Zuid van de jaaromzet van een half miljard dollar geen cent te hebben gekregen. Terwijl de Canadese arts in dit 'middle of nowhere' zijn patiënten behandelt – mazelen, schizofrenie, het is steeds weer een verrassing wat nu weer op de rug van ezeltjes naar het hospitaaltje wordt aangevoerd – betrekken Noordelijke en Zuidelijke troepen hun posities om de strijd om de olie voort te zetten. Het hospitaal ligt zo'n beetje tussen hen in. Nu eens wordt het bestormd door rebellen, dan weer door regeringssoldaten die alle patiënten op de vlucht jagen.

Het is voor het regime in Khartoum belangrijk om de onrust en onveiligheid in het gebied zo groot mogelijk te laten zijn. Hoe minder mensen er durven te blijven wonen om mee te stemmen in een referendum dat gepland staat voor 2011, hoe ongunstiger de uitslag voor de Zuidelijke partijen zal zijn. Zo wordt het hospitaaltje een arena, en blijft de arts neutraal. Het maakt hem niet uit wie op wie schiet, hij hoeft alleen te weten of er zuurstofflessen nodig zijn bij de behandeling van de gewonden. Geen moment rust wordt hem gegund in de oorlog die hij niet wil zien. Steeds opnieuw kraakt zijn Motorola: 'Dr. James, we need you at the hospital!'

Waar het AzG-team opeens wél grote vragen bij stelt, is het voorstel van een van hen, na ruim vijf maanden hectische dienst, om een biertje te gaan drinken in de VN-basis verderop. De VN-bar is de enige plek in de wijde omgeving waar het goudgele vocht ijskoud in voorraad is. Het barbezoek leidt bijna tot een crisis binnen AzG. De AzG-teamleider blijft demonstratief achter in het hospitaal, terwijl de anderen het schichtig houden bij slechts één glaasje. Over dit 'incident' wordt in het team daarna niet meer gesproken. Na zes maanden loopt het AzG-contract van Dr. James af. Hij vliegt terug naar Canada. Onderweg wordt hij ingehaald door het bericht dat de strijd om de olieopbrengsten is opgelaaid. Abyei is in de as gelegd. De achtergebleven AzG-collega's moesten worden geëvacueerd. In pantservoertuigen van de VN. ■